
[Home](#) / Grupisuhete mõju

Grupisuhete mõju

GRUPISUHETE MÕJU INDIVIIDI ÕPPIMISELE

KÄTLIN KEKK

Grupis õppides on grupisisestel suhetel oluline roll, kuna suhtlemine on üks grupis õppimise alustalasid. Grupis õppides õpib ka individid personaalselt ning grupisesed suhted võivad oluliselt mõjutada indiviidi õppimist. Uurimuse probleemküsimus on, millised on grupisuhete mõjud indiviidi õppimisele? Probleemi uurimine on oluline, kuna grupis õppides võivad grupisesed suhted mõjutada indiviidi õppimist mitmel erineval viisil ning seda just suhetest tulenevalt. Artikli eesmärk on ülevaade grupisuhete mõjust indiviidi õppimisele. Uurimuse andmeanalüüsi meetod on kvalitatiivne kontentanalüüs, andmeid koguti narratiivina ning valimiks on kolm andragoogika nii bakalaureuse- kui magistriõppe tudengit. Olulisemad tulemused väljenduvad kolme dimensioonina – mõjusid tajusid uuritavad nii tunnetuslikult õppimise dimensioonilt, kus tajuti õppijate erinevat tausta ja kogemusi, emotsionaalselt õppimise dimensioonilt, kus õppijad tajusid grupiga ühtekuuluvustunnet, emotsionaalset mõjutamist õppeolukordades ning motivatsiooni, samuti ka sotsiaalselt õppimise dimensioonilt, kus märgati suhteid grupiliikmete vahel ning ka konflikte ja neist õppimist. Need kolm dimensiooni on ka indiviidi õppimiseprotsessis olulised õppimise mõjutajad. Õppijad on grupisuhete poolt mõjutatavad läbi kolme olulise dimensiooni, kus nad ise õpivad. Õppijad teadvustavad ka mõjusid, mis grupis õppides läbi suhete tekivad.

Võtmesõnad: *grupp, grupisuhetud, grupis õppimine, mõju indiviidile*

Sissejuhatus

Grupis õppimine hõlmab enda all nii sotsiaalseid protsesse kui koostöös õppimist ning seetõttu on oluline mõista grupis olevaid suhteid ning seda, kuidas grupiliikmed ja grupis valitsevad suhted võivad mõjutada grupiliikmete õppimist. Artiklis keskendutakse ülikooli kontekstis andragoogika eriala õppegruppide formaalsetele grupisuhetele. Artikli eesmärk on ülevaade grupisuhete mõjust indiviidi õppimisele.

Uurimuse taustaks on Knud Illerise (2003) teooria indiviidi õppimisest, mis käsitleb õppija välist interaktsiooni ning seesmist psühholoogilist protsessi. Õppimine sisaldab lisaks kolme dimensiooni, milleks on tunnetuslik dimensioon, emotsionaalne dimensioon ja sotsiaalne dimensioon.

Grupisuhete mõju mõistmiseks on oluline esmalt mõista, mis on grupp ja grupisuhted. Grupiks loetakse kaht või enam inimest, kes suhtlevad, et saavutada ühine eesmärk (Connolly, 2008). Grupi tunnusteks on lisaks eelnevatele ka see, et grupp on suhteliselt püsiv inimeste kooslus, kellel on samad väärtused, huvid ja käitumismotiivid ning samuti on nad vastastikku sõltuvussuhtes (Jõgi, 2010). Suhete all mõistetakse igat tüüpi interaktsioone inimeste vahel – konflikte, koostöö abil tehtud pingutusi ja grupi suhteid. Suhtete all nähakse seda, kuidas inimeste uskumused, hoiakud ja käitumine suhtlemist mõjutavad ning seda, kuidas lahendatakse suhtlemises tekkivaid olukordasid (Reece, 2011; Dalton, Hoyle, Watts, 2010). Efektiivsed suhted on kombinatsioon teadmistest, kogemustest, oskustest ja omadustest/tunnustest. Suhete alla käivad kognitiivsed oskused, suhtlemisoskused ja isiklikud võimed. Nendeks võib pidada läbirääkimisokuseid, suhtlemist, kuulamist, usalduse ehitamist (Dalton jt, 2010). Eelnevast lähtudes võib grupisuheteid mõista kui interaktsiooni grupiliikmete vahel, kus tegutsetakse koostöös,

lahendatakse konflikte, jagatakse teadmisi ja kogemusi, rakendatakse oma suhtlemisoskusi, kuulatakse ja usaldatakse oma grupiliikmeid.

Grupis õppides tekivad grupis väga tähenduslikud grupisuhted, mis ka õppijaid mõjutada võivad. Grupis õppimine on viis, kus õppijad töötavad koos gruppides, et saavutada ühine eesmärk (Hammond Byrd, 2009). Grupis õppimise eesmärgid võivad seotud olla nii eesmärgipõhise õppimisega, kus õppimise eesmärk on uute teadmiste omandamine, kui koostööl põhineva õppimisega, kus taodeldakse pigem suhtlemisoskusi (Imel, 1999). Grupis õppimine grupina tähendab, et grupp kui tervik omandab grupitöös ja selle töö tulemusena unikaalsed, erinevad teadmised. Grupp töötab ühiselt grupile uute teadmiste omandamise eesmärgil ning seetõttu on oluline, et kõigi grupiliikmete ressursid saaksid grupis realiseeritud. Grupiliikme tugevused, kogemused, kompetentsid võivad kaasa aidata grupi kui terviku õppimisele ning need on oluliseks vahendiks kogu grupile (Imel, 1999, 56). Õppides grupina on oluline see, et grupiliikme uued teadmised parandavad grupi tegevust ning arengut ja iga uut teadmist jagatakse kogu grupiga. Grupp omadab grupina uusi teadmisi siis, kui kõigi indiviidide tegevus, uued teadmised ja oskused on avatud kogu grupile (Wilson, Goodman, Cronin 2007). Grupis õppimist on oluline mõista, kuna grupis tekivad sügavamad ning tähenduslikumad grupisuhted siis, kui grupp ka õpib koos ning antud uurimuses on fookuses formaalsed õppegrupid.

Grupisuhete mõju indiviidi õppimisele

Grupisuhete mõju mõistmiseks indiviidi õppimisele vaatame kõigepealt, kuidas toimub indiviidi õppimine. Uurimuse taustaks on Illerise (2003) teooria indiviidi õppimisest ning Illerise järgi defineeritakse ka õppimine (joonis 1).

Illeris käsitleb oma õpiteoorias kahte aspekti – välist interaktsiooni õppija ja tema sotsiaalse, kultuurse ja materiaalse keskkonna vahel ja seesmist psühholoogilist protsessi. Grupisuhete kujunemisel toimub inimeses mõjutuste saamine väliste keskkondade kaudu, mis muundatakse läbi seesmiste psühholoogiliste protsesside. Lisaks ütleb Illeris, et õppimine sisaldab kolme dimensiooni – tunnetuslikku dimensiooni, mis koosneb oskustest ja teadmistest, emotsionaalset dimensiooni, mis koosneb tunnetest ja motivatsioonist ning sotsiaalset dimensiooni, mis koosneb kommunikatsioonist ja koostööst. Kogu see õppimine toimub sotsiaalses kontekstis (Illeris, 2003). Antud käsitlusele toetutakse artiklis seetõttu, et see on seotud grupis õppimise arusaamadega ja sellega, milliseid mõjutusi õppija grupilt võib saada. Oluline on see, kuidas mõjutab väline interaktsioon ja keskkond õppijat, samas ka see, mis toimub tema sees, millised on emotsioonid,

motivatsioon, käitumine. Kusjuures kõik protsessid, mis toimuvad õppijas seesmisest, saavad tihti ka alguse hoopis väljaspoolt, sellest keskkonnast, kus õppimine toimub. Grupis õppides mõjutab õppegrupp õppijat nii emotsionaalselt, tunnetuslikult kui sotsiaalselt ning see kattub suuresti Illerise mõistmisega õppimisest ning seetõttu on ka Illerise teooriale tuginetud, et mõista, kuidas täpsemalt grupisuhetel õppijaid läbi õppimise kolme dimensiooni mõjutada võivad.

Joonis 1. *Knud Illerise joonis indiviidi õppimisest*

Grupis õppides on grupiliikmetevahelisel interaktsioonil, konfliktide lahendamisel, suhtlemisoskustel, usaldusel ja kuulamisoskusel, oma teadmiste ja kogemuste jagamisel suur tähtsus, kuna kõik need võivad mõjutada õppimist (Imel, 1999; Reece, 2011; Dalton jt, 2010). Kuna õppimisel on Illerise teooria järgi kolm dimensiooni, võib õppija ka grupiga suhteid omades saada grupisuhetelt mõjusid oma õppimisele. Neid dimensioone tajuvad grupis õppijad õppides ning kuna grupis õppides on suhtlus üks olulisemaid alustalasid, saavad grupiliikmed teistelt ka mõjutusi.

Õppimise tunnetuslikus dimensioonis saavad kokku inimeste erinevad tunnetuslikud kogemused. Inimeste käitumised ja uskumused kujunevad varajases elufaasis ja saavad aluseks sellele, kuidas hilisemas elus tegutsetakse ning õppimises erinevaid tahke seotakse. Oma tähendusi kogetule loovad õppijad läbi tähendusperspektiivide, kus õppijad filtreerivad uusi kogemusi läbi vanade kogemuste (Mezirow, 1991). Selle tagajärjel võib aga inimene piirata uute teadmiste ja oskuste omandamist, kuna nende tähendus võib olla keerulisem. Inimeste jaoks võib olla hirmutav vanadest tähendusperspektiividest lahtilaskmine (Mezirow, 1991). Kuna inimesed on pidevas arenguprotsessis, on arenguks ka uute tähendusperspektiivide loomine oma kogemustele. Seeläbi võib tähendusi avastada, taaskasutada ja paljastada, need on varjatud eeldused ja kogemused, mille võivad aktiveerida uued kogemused teistega töötamisel (Mezirow, 1991). Seega loovad inimesed juba varakult oma kogemustele tähendused ning neid kasutatakse ja neist lähtutakse ka hilisemas elus kogemustele tähendusi andes. Tähendusperspektiivide taasloomisel, muutumisel ja arendamisel on oluliseks mõjutajaks grupp ja seal valitsevad suhted, kuna tänu teiste inimeste osalusele hakatakse märkama uusi tähendusi ka iseenda jaoks ning grupiliikmete arusaamad, kogemused võivad oluliselt rikastada ning muuta indiviidide enda tunnetuslikku tajumist

Läbi grupi ja seal valitseva omavahelise suhtlemisprotsessi satuvad omavahel suhtesse indiviidide tunnetuslikud mudelid ja tähendusperspektiivid, mis on seejärel jagatud grupiliikmetega. Jagades satuvad inimeste kognitiivsed mõistmised omavahel vastuollu, mille tulemusena inimese tunnetusmudel ja tunnetuslikud arusaamad muutuvad. Grupis toimub kommunikatsioon ja suhted ning siis tekivad koos grupiga ühtsed mudelid, arusaamad, mille lõpptulemuseks on grupi tasandil jagatud tunnetus (Matterson, 2010). Grupi tekkides on seal erinevad inimesed erinevate tunnetuslikkude arusaamadega. Grupi arenedes hakkavad seal aga tekkima suhted, kus inimeste vahel toimub interaktsioon ning samuti hakkavad inimeste hoiakud, käitumine ja arusaamad kõiki grupiliikmeid ja suhtlemist mõjutama, see aga mõjutab ka igat grupiliiget. Grupi tasandil kognitiivsetesse arusaamadesse panustab iga grupiliige oma sisendiga, mis peegeldab tema vaimset ja tunnetuslikku poolt seoses õppimisega (Matterson, 2010). Grupi tekkides koosneb see seega inimestest, kes on kõik grupi tulnud oma kogemuste, teadmiste, oskuste, tunnetusega. Grupp aga ei koosne vaid neist kõigist erinevatest indiviididest, vaid grupis võtab iga liige omaks mingi rolli, mingid normid ja reeglid ning samuti tekivad grupis suhted ning grupi poolt toimub ka indiviidi mõjutamine. Tekkinud suhete tulemusel võib inimene kohaneda ja omaks võtta tunnetuslikke arusaami, mida ta enne mõistnud pole, aga mis nüüd, tänu grupiliikmetele, osaks õppijast saanud on.

Õppimise emotsionaalses dimensioonis on grupisuhetel õppijale suur mõju. Grupiliikmed on omavahel otseselt seotud, moodustades grupi ja grupisuhetel ning gruppis õppimisel on mõjaks indiviidide emotsioonid, mis võivad kergesti üle kanduda ka grupile.

Kui inimene on mingi grupiga tugevalt seotud ning grupp on toiminud juba mõnda aega ja grupis toimuvad grupisuhted, tuntakse tihtipeale ka grupi suhtes emotsioone. Positiivseid emotsioone kogevad inimesed grupi suhtes, kui neil on suur ühtekuuluvustunne ja positiivsed grupisuhted (Levine & Hogg, 2010, 335-336). Ühtekuuluvustunne ja positiivsed emotsioonid võivad aga grupilt indiviidile edasi kandudes väga palju õppimist positiivselt mõjutada. Tundes grupi suhtes tugevaid ja positiivseid emotsioone, võib see grupis õppijat innustada ning motiveerida. Põhjuseks, miks tunnevad inimesed emotsioone seoses grupi ja selle liikmeks olemisega, on see, et inimese jaoks oluline grupp saab osaks tema psühholoogilisest minast, osaks tema sotsiaalsest identiteedist (Levine & Hogg, 2010, 336-337). Grupiliige tunneb grupiga suurt seost ja kuuluvustunnet ning seeläbi hõlmavad emotsioonid grupi suhtes ka suurt osa tema personaalsest enesepildist. Grupis valitsevatest emotsioonidest tulenevalt mõjutatakse kaudselt ka teiste inimeste või grupi käitumust ning teadlikult või alateadlikult tuleneb sealt ka emotsionaalse seisundi ja käitumuslike hoiakute muutumine (Chavez & Mendez, 2008, 156). Grupis õppimist ja grupi õppimise abil saadud tulemusi võivad grupis valitsevad emotsioonid suuresti mõjutada. Üksikisiku käitumine, tujud ja emotsioonid mõjutavad ka teisi grupiliikmeid ning kui on mõjutatud grupiliikmed, tuleneb sealt õpitulemuste muundumine. Grupiliikmete positiivse tuju tõttu valitseb ka grupis parem koostöö, mille tulemusel võivad olla ka positiivsemad töötulemused (Chavez & Mendez, 2008, 157). Kuna grupi ja grupisuhetesse panustatakse ka pidevalt ise emotsionaalselt, toimub ka grupi ja indiviidi vahel pidev mõjutamine, kuna grupiliikmete erinev emotsionaalne panus kandub grupi edasi ning kuna grupiliikmed on kõik osa grupist, jõuavad erinevad emotsioonid mõjudena ka kõigile grupis õppijatele.

Inimesed, töödades koos mingi ülesande kallal, mõjutavad üksteist. Kuna suhtlemine on grupis töötamisel üks tähtsamaid tegevusi, on seeläbi üksteist võimalik motivatsiooniliselt mõjutada. Üks suur mõjutaja on seotud ülesande sooritamise motivatsiooniga, teisisõnu sellega, kui palju pingutatakse eesmärgi saavutamiseks (Levine & Hogg, 2010, 351). Kogu grupi tegevuse tulemus sõltub iga grupiliikme tööst ja grupiliikmed on läbi motivatsiooni üksteisega sõltuvussuhtes. Grupis õppimine võib õpitulemusi parandada, kuna grupp motiveerib õppijat aktiivselt õppimises osalema ja tegutsema (Pereles, Lockyer, Fidler, 2002). Kuuludes grupi, jagavad liikmed tihti sama arusaama, et saadud tulemus on iga indiviidi jaoks võrdselt oluline. Grupp tervikuna jagab neid arusaamasid ning seetõttu võib tõusta ka motivatsioon, kuna grupiliikmed on üksteisega sõltuvussuhtes ning seeläbi tõuseb grupiliikmete motivatsioon ülesanne täita (Levine & Hogg,

2010, 353; Kerr, Seok, Poulsen, Harris, Messe, 2008). Grupiliikmed on omavahel positiivses sõltuvussuhtes ja tunnetavad vastutust oma tegevuse pärast grupi ees. Grupis valitsevad positiivsed ja edasiviivad grupisuhted ning siis on võimalik läbi suhtlemise grupiliikmeid õppimises motiveerida ja see on ka oluliseks indiviidi õppimise mõjutajaks.

Õppimise sotsiaalses dimensioonis on suhtlemisel oluline osa õppimise hõlbustamisel (Gillies & Ashman, 2003, 70). Grupis õppides on oluline roll suhtel, mis grupis valitsevad. Õppegrupis, kus on rõhku pööratud grupiikmete suhtlemisele ja interaktsioonile, on õppetöös aktiivselt osalemine grupiliikmete jaoks kaasahaarav, väljakutset ja arenguvõimalusi pakkuv, ja seda just õppimise kontekstis, sest lisaks õppija rollile on grupiliikmed ka kaaslaste rollis ja suheldes teiste grupiliikmetega saavad õppijad lisaks teadmiste omandamisele tõsta enesekindlust, grupitöö- ja suhtlemisoskust üldiselt (Frey, Ketteridge, Marshall, 1999, 97). Õppimine ja õpitulemused grupis sõltuvad seega sellest, kuidas grupiliikmed omavahel suhtlevad (Gillies & Ashman, 2003, 2). Grupis õppimise üks alustalasid on grupiliikmete omavahelised suhted ning suhtlemine. Suhtlemine grupiliikmetega kannab aga endas suurt mõju, kuna lisaks sellele, et õppijad suhtlevad õppimise käigus, omandavad nad oskusi, kuidas teistega suhelda, kuidas õppida grupis ning grupiliikmetega koos ning omandavad lisaks mitmeid erinevaid rolle. Suhtlemine ja suhted kannavad endas seega palju sügavamaid väärtusi õppija jaoks ning läbi suhete on grupiliikmel palju võimalusi õppida ja areneda lisaks uute teadmiste omandamisele.

Grupi sotsiaalse dimensiooni all mõeldakse aga ka muutusi, mis toimuvad pidevalt suheldes grupi ja iga selle liikme vahel ehk sotsialisatsiooni. Samuti toimub sotsiaalse dimensiooni all koostöö ja pidev kommunikatsioon grupiliikmete vahel. Grupiliikmetega pidevalt suhtluses olles võib indiviid saada mõjutusi nii oma mõtetes, tunnetes, kui käitumises (Levine & Hogg, 2010, 375). Grupp suhtleb õppides pidevalt ning tegutsetakse ühiste eesmärkide nimel, seetõttu mõjutatakse ka grupiliikmete sotsiaalsed vaateid, käitumismustreid ning see kõik toimub grupis õppimise sotsiaalsel tasandil.

Sotsialisatsiooni tulemusel võib grupp üritada muuta indiviidi, et ta kohaneks paremini grupi eesmärkide ja nende täitmisega. Samuti proovib grupiliige mõjutada gruppi, selle käitumist ja hoiakuid, et see vastaks paremini tema individuaalsetele vajadustele (Levine & Hogg, 2010, 377-378). Grupiga liitudes omistab grupiliige algselt mingid grupinormid selle grupi tegevuses, mis hiljem tema enda individuaalsesse tegevusse üle kanduvad. Oluline märkamiskoht on aga see määr, kui palju sotsiaalseid mõjutusi lastakse endale ligi (Guimond, 2000). Grupis õppimise puhul

osalevad õppimises kõik grupi liikmed ning seetõttu tekivad ka õppetulemustesse mõjutused läbi grupiliikmete sotsialisatsiooni.

Grupis õppimise ja grupisuhete mõjutuste sotsiaalne dimensioon hõlmab endas seda, kuidas grupiliikmed omavahel suhtlevad ja kommunikeerivad ning ka seda, kuidas toimub grupisisene koostöö. Õppijad kui grupiliikmed mõjutavad üksteist sotsialisatsiooni vaatenugast, kuna grupi sisenetakse kindlate teadmiste, oskuste ja käitumisega. Sealäbi hakkab grupp oma käitumise ja sotsiaalse küljega mõjutama õppijat ning vastu hakkab omakorda õppija grupi mõjutama. Seal tekib sotsialisatsiooniline vastuolu, mille tulemusel kujundatakse ühtsed grupinormid. Neid grupinorme hakatakse aga grupitöodes rakendada, kui lahendatakse ülesandeid ja jõutakse püstitatud eesmärkideni.

Meetod

Andmekogumise meetod on narratiiv. Narratiivi kasutatakse, kui oluline on individuaalse kogemuse uurimine ja mõistmine (Riessman, 1993). Kuna antud uurimuse eesmärgiks on ülevaade grupisuhete mõjust indiviidi õppimisele, on narratiiv sobiv meetod andmete kogumiseks. Narratiiv on hea viis andmeid koguda, kuna inimesed jutustavad loo, mida nad mõtestanud on ning samuti on nad sellele loonud tähenduse. Läbi loo jutustuse avavad inimesed ennast ning jagavad oma kogemusi (Baden & Niekerk, 2007). Grupisuhete mõistmisel on oluline, et inimene on oma kogemusi analüüsinud ning neile tähendused loonud, kuna mõjud grupisuhetest võivad olla väga tähenduslikud ning inimest oluliselt mõjutada. Läbi narratiivi saab inimene jutustada oma kogemuse täpselt nii, nagu tema seda mõistnud ja kogunud on ning läbi selliste tähenduste, mis ta ise sellele loonud on. Andmete analüüsi meetod on kvalitatiivne kontentanalüüs. Kvalitatiivsed uurimismeetodid baseeruvad mitteamvulistel andmetel. Järeldused peavad kogutud andmete analüüsist ise välja kasvama (Hirsijärvi & Huttunen, 2005). Kontentanalüüs keskendub kvalitatiivsete tulemuste analüüsimisele, mida saab kohandada oma hinnangutele vastavalt (Taylor-Powell & Renner, 2003).

Valimiks on erinevatel õppetasetel õppivad andragoogika tudengid. Kuna andragoogika erialal kogetakse grupi tekkimist, erinevaid grupi arenguetappe ning seda kõike aastaid grupis õppimise kontekstis, siis kujunevad grupis ka tähenduslikud suhted, mis õppimist oluliselt mõjutada võivad ning mida kogetakse sügavamalt. Valim koosneb kolmest andragoogika tudengist, kellest üks õpib bakalaureuseõppe teisel kursusel, teine bakalaureuseõppe kolmandal kursusel ning kolmas magistrantuuriõppe teisel kursusel. Valim on tähistatud vastavalt tähtedega A, B ja C.

Empiiriliste andmete kogumine toimus narratiivse intervjuu vormis, kus intervjueeritavatelt küsiti alustav küsimus: „Millised on sinu kogemused grupisuhete mõjust sinu isiklikule õppimisele?“. Andmeid analüüsiti kontentanalüüsina, mis hõlmas enda all narratiivide ükshaaval korduvat lugemist ning kategoriseerimist. Kategoriseerimine toimus kombineeritud viisil, mis tähendab, et mõned kategooriad tekkisid teooriast ja juba algselt ning mõned vastavalt andmetele. Kolm põhikategooriat tekkisid teooriast ning nendeks on mõjud tunnetuslikult dimensioonilt, mõjud emotsionaalselt dimensioonilt ning mõjud sotsiaalsest ja suhtlemisdimensioonilt. Kolme põhikategooria alakategooriad aga tekkisid empiirilistest andmetest. Peale kõigi narratiivide kategoriseerimist leiti kolme narratiivi kategooriate vahel seosed ning vormistati tulemused vastavalt uurimuse probleemküsimusele ning eesmärgile.

Tulemused

Mõjud tunnetuslikul dimensioonil hõlmab enda all seda, kuidas grupil võib olla keeruline kohaneda erinevate inimeste ning nende kogemuste ning arusaamadega grupis õppides. Esile kerkib aga ka see, kuidas erinevustest on üle saadud ning neist on õpitud ning omandatud kõigile olulisi uusi teadmisi.

Mõjude all nähakse seda, kuidas erinevate inimeste kogemused, arusaamad, viisid õppimisel mõjutusi nii grupile kui nende tegevustele avaldavad. Grupiliikmete tunnetuslikud arusaamad ja eelnevad kogemused võivad liikmeti väga palju erineda ning siinkohal mängib grupis rolli see, kuidas üksteisega kohanetakse ja ka teiste kogemustega arvestatakse. On märgata, et inimeste tunnetuslikud arusaamad lähevad vastuollu pigem grupi algusperioodil, kui grupp pole täiesti välja kujunenud ning puudub kindel struktuur, normid, grupi tunnetuslik arusaam. Pikemaajalise grupi puhul võib pigem tunda, kuidas erinevus on õppijatele palju uusi teadmisi avanud ning nende kogemustepagasit rikastanud. Antud kategooria hõlmab enda all seda, kuidas inimeste erinevad tunnetuslikud dimensioonid grupis õppides ning grupisuhteid omades grupitegevusse sobituda võivad ning samuti seda, millised uued tunnetuslikud dimensioonid võivad läbi grupisuhete inimestes tekkida. Uue grupi tekkides koosneb see paljudest erinevaest inimestest, kellel on erinevad eelmised kogemused, nägemused, arusaamad. Inimesed erinevad tunnetuslikult väga palju. Grupis õppides võib erinevus õppesituatsiooni keeruliseks teha, kuna kogemused ja arusaamad võivad oluliselt mõjutada grupis õppimist. C räägib oma kogemusest, kuidas temal magistriõppes tuli kohaneda olukorraga, kus õppijatel oli niivõrd erinev taust, kogemused, rollid ja arusaamad ning kuidas nemad grupina antud olukorras ning õppesituatsioonis toimima pidid.

„Kui bakalaureuses olime enam-vähem sama pulga peal, siis magistris on eriti see, et on erinevad inimesed, erinevad teised rollid, ülesanded ja arusaamad. Need kõik mõjutavad ja me saame kõik aru, et inimeste kogemused, rollid ja arusaamad on erinevad, aga meie tulemus on kehvem, kui meie rühmas keegi samal tasemel kaasa ei tee või kohtumistel osalemist oluliseks ei pea.“

Iga liikme isiklikud kogemused, arusaamad ja mõttemaailm mõjutavad kogu grupi tegevust ning ka suhteid. Õppijate jaoks võib olla huvitav olukord, kus inimesed oma erinevaid kogemusi ning arusaamasid grupile jagavad. Kõik need erinevused võivad grupitööd rikastada, kuid samas võib see ka palju konflikte tekitada. A peab grupis õppides põnevaks seda, kuidas kõik need erinevused, millega liikmed gruppi tulevad, grupi üldpilti ja tegevust mõjutada võivad. A usub, et see, kuidas iga grupiliike panustab oma kogemuste ja teadmistega, on grupile oluliseks ressursiks. Samas, kuigi erinevad inimesed ja erinevad arusaamad kogemustest võivad gruppi rikastada, võib see ka kogu grupitunnetuse ohtu seada. A keskendub ühele konfliktile, mis grupis toimus:

„See konflikt lõi kogu minu grupitunnetuse täiesti sassi, peapeale. Kui me oleme nagu klaas, siis suur pragu tuli sisse. Kogesime, kuivõrd raske on koos eksisteerida.“

Kui grupiliikmed töötavad grupis koos mingi aja, võib see aga grupiliikmetele pakkuda palju uusi olulisi kogemusi, uusi arusaamu ja vaatenurki. Läbi õppesituatsioonide ning omavaheliste suhete on võimalik kogeda erinevate inimeste erinevaid tahkusi ning see on igale grupiliikmele suureks õppimiskohaks. Siin on oluline koht teistel grupiliikmetel ja grupis õppimise kogemusel. C ütleb selle kohta järgnevalt:

„Ma kujutan ette, et kui mul on sellised kogemused olnud, siis kui taoline olukord uuesti tuleks, siis ma teaks, kuidas ma reageerin, mida võiks teisiti teha, mis on need olulisemad arengukohad olnud minu jaoks.“

Tulemustest selgub, et õppijad kogevad grupis tunnetuslikult segadust just pigem grupi algusaegadel ning hiljem, kui grupp kujuneb ja tekib oma struktuur, on tunnetuslike muutuste osa grupis õppides ka individidele oluliseks arenemiskohaks. Kui õppijad on grupis oma kogemuste ja arusaamadega niivõrd erinevad, võib see grupis õppijaid oluliselt mõjutada ning suunata neid ka endi tunnetuslike arusaami vastavalt grupile ümber kujundama.

Mõjud emotsionaalses dimensioonis toob esile selle, kuidas läbi grupiliikmete emotsioonide võib grupis tekkida tugev ühtekuuluvustunne, mis kõigi grupiliikmete arengut grupis õppides

toetab. Esile tuleb samuti see, kuidas hetkemeeleolud grupis õppimist soodustada võivad ning samuti pööratakse tähelepanu sellele, kuidas läbi nii positiivsete kui negatiivsete emotsioonide ja suhete võib grupis õppijat motivatsiooniliselt mõjutada.

Grupis õppides võib emotsionaalsest vaatenurgast pidada üheks olulisemaks läbi emotsioonide õppija mõjutamiseks just grupi ühtekuuluvustunnet. Ühtekuuluvustunde olemasolul tunneb õppija grupiga suurt seost ning see võib viia õppija paremate tulemuste, teadmiste või uute kogemusteni. Kõigi intervjuueeritavate jaoks on väga olulisel kohal grupis õppides ühtekuuluvustunne, mille tagavad positiivsed emotsioonid grupi suhtes. Ühtekuuluvustunne tagab grupiliikmele teadmise, et grupp töötab terviklikuna, kõigi osalus ja kõik liikmed on grupis olulised. B ütleb:

„Meil on mõtlemises selline ühine tegevus, laine, ühine pind, mille pealt on üksteist palju kergem mõista.“

Samuti võib ühtekuuluvuse all mõelda kogu grupi vaimu, mis kõiki tegevusi ja grupi liikmeid ümbritseb. Tugeva grupi vaimu korral võib see grupis õppijaid palju innustada, kuna grupp tegutseb ühtselt ning koostöoliselt. C arwab:

„Grupi vaim on väga oluline ja see võib samamoodi takistada või soodustada grupis õppimist.“

Grupis õppides on liikmete jaoks oluline grupi meeleolu ja see, mis meeleolu iga grupiliige gruppi endaga kaasa toob. Samuti peetakse oluliseks grupis emotsioonide tekitamist, mis ka end omakorda positiivselt laeb. Meeleolu all ei peeta silmas üldist emotsionaalsust grupis, vaid pigem seda, mis grupis hooti tekkida võib. Grupi meeleolu sõltub aga palju sisendist, millega grupiliikmed sinna panustavad. Seega saavad grupiliikmed ise grupi meeleolu nii positiivsemaks kui negatiivsemaks suunata. Grupi toetav ning positiivne meeleolu võib õppija jaoks ka väga olulisi ja uusi teadmisi ning kogemusi õppimisse tuua. A räägib ühest ülesandest, mis grupi ees esitati:

„Grupis õppimisel liigutas see mind hiljuti. Ma sain üli hea positiivse laengu, sest sain sellise tagasiside, mida ma poleks osanud oodatagi. See meeldis grupile, grupp õppis ka sellest midagi ja ma olin nii rõõmus.“

Grupis õppides on oluline osa emotsionaalses dimensioonis ka see, kuidas toimub grupiliikmete ja grupi tegevuse vahel motivatsiooniline sõltuvussuhe. Grupp on hea vahend, kuidas selles õppijaid motivatsiooniliselt mõjutada ning seda on võimalik teha nii positiivselt kui negatiivselt. Kui grupis on tugevad ning positiivsed suhted, võib nii grupi ühtekuuluvustunne kui õppijate kaasamine tõsta

väga palju õppija motivatsiooni, kuna grupiliikmed innustavad õppijat tegutsema. C räägib oma positiivsetest kogemustest grupis õppides ja motivatsioonilist mõjutust kogedes:

„Arvan, et see on päris paljusid välja aidanud. Kui on mingid sellised ülesanded, kus tunned, et ei taha, aga grupp näeb sinus potentsiaali, siis tuleb peale kamba jõud, kes ütleb, et meie oleme andragoogid ja teeme ära. Küsimuse peale, kas sa aitad ka, tuleb tavaliselt vastus, et kui kõik koos, siis kõik koos ja ma võin küll.“

Olulist rolli mängivad motivatsioonilisel mõjutamisel grupisuhted, sest kui grupisuhted on positiivsed ja gruppi ning ka selle liikmeid edasiviivad ning toetavad, võib antud grupipoolne viis õppijat motiveerida toimida väga hästi. Hoopis vastupidine efekt õppimise mõjutamisele motivatsiooniliselt läbi grupisuhete on aga see, kui grupis puuduvad toimivad suhted ning grupiliige tunneb end sellest puudutatuna. Kui grupis on negatiivsed või konfliktid suhted grupiliikmete vahel või toimub see mingi grupiliikme suunas, võivad sellel õppimisele aga väga negatiivsed tagajärjed olla. Õppimine toimub grupis ning grupiliige tunneb, et negatiivsed suhted takistavad ka tema õppimist, kuna suhted takistavad niivõrd tugevalt grupi arengut. A jagab enda kogemust:

„Mul oli kogemus, kus grupp mind hukka mõistis. See mõjutas mind palju, nii vastumeelselt läksin sinna gruppi õppima. Igasugune motivatsioon seal õppida kadus. Ma lihtsalt ei tahtnud enam õppida, tundsin end nii halvasti.“

Emotsionaalse dimensiooni mõjudest võib indiviidi õppimist kõige olulisemalt mõjutavateks teguriteks olla grupi ühtekuuluvustunde olemasolu ja emotsioonid ning meeleolu, mis gruppi õppeperioodil valdavad. Emotsionaalne mõju on ka see, kuidas grupiliikmetel on võimalik motivatsiooniliselt läbi positiivsete suhete indiviidi õppimisel mõjutada.

Mõjud sotsiaalses ja suhtlusdimensioonis hõlmab seda, kuidas suhtlemine grupisiseselt võib õppija arengut soosida ning suunata. Esile tuleb samuti see, kuidas grupis suheldes tekkivad konfliktid võivad nii õppija kui kogu grupi arengut soodustada, kui konflikte lahendatakse ning sealt on võimalik kõigil midagi õppida.

Oluline on see, kuivõrd võib omavaheline pidev suhtlemine ning ka läbi suhtlemise üksteise mõjutamine toimuda. Tänu pidevale suhtlemisele võivad grupis olla ka head grupisuhted ning need mõjutavad õppijat igas suunas ning väga positiivselt. Edasiviivate grupisuhete korral on õppijal võimalus end grupile avada, kuna suhted ning suhtlemine grupis on niivõrd toetavad. Suhtlemine

ning suhted võivad panna õppijaid ka teatud piire ületama, kuna tänu suhetele on grupp õppijat toetav. B jagab oma kogemust:

„Ma nägin, et kõik läksid seal nii kaasa, hästi maagiline õhkkond oli. Ma tegin selliseid asju, mida ma tegelikult üldse ei plaaninud sinna, aga kõik mõistsid mind.“

Grupis õppides on väga oluline, et suhted oleksid indiviidi õppimist ka toetavad. Toetavad suhted tagab grupiliikmete vahel aga pidev omavaheline suhtlemine ning läbi suhete grupis tekkiv ühtsus. See tagab õppijale kindluse ja ka turvalisuse. A:

„Kui mul on kindlad suhted oma grupiliikmetega, siis on mul ka hea seal õppida.“

Grupis õppides on oluline inimestega suhelda, kontaktis olla ning see tagab grupiliikmetele hea meeleolu ja tunde, kui grupiliikmed on üksteisega arvestavad ja suhted on kõigi õppimist toetavad.

Kuna suhtlemine on protsess, mis võib endaga kaasa tuua ka konflikte, on positiivsete suhete jaoks oluline konfliktide lahendamine ja neist kogemuste omandamine. Grupis õppides on konfliktid liikmete vahel paratamatus, aga oluline on just see, kuidas konflikte lahendatakse, neist õpitakse ja edasi liigutakse. Konfliktide lahendamisel on oluline omavaheline suhtlemine, kuna vaid läbi pideva suhtluse on võimalik grupisisest lahendusteni jõuda. Kui konflikte on edukalt lahendatud, parandab see suhteid, kuna viib grupiliikmed sügavamale tasandile oma suhtlemises ning lahendustest on kõigil midagi õppida. Läbi kogetud konfliktide võivad aga suhtes paraneda just seeläbi, C räägib:

„Üldiselt on konfliktidest head asjad välja kasvanud. Et millelegi heale keskenduda, alustan ikka konfliktidest, kuna on toimunud mingi asi ja siis on sealt see positiivne lahendus välja tulnud.“

Mõjude kohta sotsiaalses ja suhtlusdimensiooni võib kokkuvõtlikult öelda, et sellises dimensioonis teadvustavad õppijad mõjusid enda suhtes kõige vähem. Kuigi tulemustest selgub, et oluliste mõjutajatena õppimises läbi suhete on konfliktid ja nende lahendamine ning grupi üldine suhtlustasand, ei kogeta sotsiaalses dimensioonis mõjusid ehk nii tugevasti, kui seda näiteks emotsioonide korral.

Arutelu

Grupis õppijad tunnevad ning tajuvad mõjutusi, mis nende õppimisele avalduvad tänu grupisuhetele. Õppijad tajuvad, et grupisuhetel on suur tähtsus, kuna grupiliikmete interaktsioon võib mõjutada õppimist (Imel, 1999). Grupiliikmete erinevad arusaamad võivad grupis õppimist nii soodustada kui takistada, kusjuures takistus võib ilmneda just konfliktide näol.

Tunnetuslikus õppimise dimensioonis tajutakse eelkõige seda, kuidas eristab õppijaid see, millise taustaga nad on. Õppijaid kujundavad nende kogemused, arusaamad. Tähendused oma kogemustele on omandatud juba varasemalt (Mezirow, 1991) ning tänu erinevatele kogemustele on inimestel välja kujunenud ka oma arusaamad grupist ja õppimisest. Need arusaamad võivad aga erinevate grupiliikmete vahel vastuollu minna ning see võib omakorda pidurdada grupisuhteid. Selgus, et vastuolu kognitiivsete arusaamade vahel võib grupis tekkida kõige rohkem just grupi algusetapil, kuna siis pole suhted veel välja arenenud ja kujunenud ning õppijad ja grupiliikmed pole üksteisega kohanenud. Grupi ning ka suhete arenedes tekib aga grupil oma tunnetuslik arusaam ja see kõik toimub läbi omavahelise pideva suhtlemise (Matterson, 2010). Grupi tunnetusliku arusaama väljakujunemise järel väärtustatakse aga väga kogemust, mis on omandatud just läbi erinevate inimeste ning nende kogemuste ja arusaamadega arvestamist. Kõik need protsessid toimuvad grupis vaid läbi tulemuslike grupisuhete ning suhtlemise, mis inimesed vastuolust välja aitavad.

Õppimise emotsionaalses dimensioonis tunnevad õppijad, et emotsionaalselt võib grupp õppijat palju mõjutada. Nii teooriast kui tulemustest selgus, et positiivseid emotsioone grupi suhtes tuntakse siis, kui grupis on ühtekuuluvustunne (Levine & Hogg, 2010, 336-337) ning see soodustab palju grupis õppimist ning ka indiviidi enda õppetulemusi. Kui grupis valitseb ühtekuuluvustunne, tunnevad õppijad end grupis mugavalt ning turvaliselt, samuti saab grupp osaks tema psühholoogilisest minapildist (Levine & Hogg, 2010, 336-337) ning see tekitab grupiliikmetes ühtsuse. Ühtekuuluvustunnet ning selle olulisust teadvustatakse gruppides väga palju, samuti märgatakse seeläbi, et õppegruppidel ning emotsionaalsetel suhetel võib omavahel suur seos olla. Samuti on emotsionaalselt oluliseks mõjutajaks see, millised on grupis valitsevad emotsioonid. Kuna iga indiviidi emotsioonid kanduvad ka grupi üle (Chavez & Mendez, 2008, 156) võib selline emotsionaalne ülekanne õppijat väga tugevalt mõjutada, kas siis panna õppijat end ületama või hoopis emotsionaalselt nii õppijat kui grupi alla viia. Läbi emotsioonide grupi emotsionaalset mõjutamist tunnetavad ka grupis õppijad, kuna esines kogemusi, kus grupp oli emotsionaalselt väga positiivne ning see pani ka õppijat end väga positiivsena tundma. Emotsionaalsetes mõjudes on oluline koht ka motivatsioonil. Grupil on võime õppijat motiveerida aktiivselt õppes osalema ning see võib parandada ka õpitulemusi (Pereles, Lockyer, Fidler, 2002). Grupp võib panna õppijat tundma, et tema panus on oluline ning kogu grupp hoolib sellest. Õppijat

võib see motiveerida rohkem pingutama. Konfliktide korral grupis võib aga läbi grupisuhete õppija motivatsioon õppimises hoopis pidurduda. Kui grupis valitsevad konfliktid, võib õppija motivatsioon grupis õppides kaduda, kuna negatiivsed suhted piidurdavad gruppi ning takistavad seeläbi ka õppimist. Emotsionaalne mõjutamine grupisuhete poolt on dimensioon, mida õppijad endale kõige rohkem teadvustavad ning märkavad ning see võib väga olulist rolli omada, kui rääkida grupisuhetest.

Sotsiaalses ja suhtlusdimensioonis on oluline pidev omavahel suhtlemine (Gilles & Ashman, 2003, 70). Suhtlemine on oluline, kuna läbi omavahelise eduka suhtlemise tunnevad grupiliikmed end grupis turvaliselt ning on õppimisele rohkem avatud. Seetõttu on pidev suhtlemine ning ka sotsiaalne kontakt grupiliikmete vahel oluline. Suhtlemine hoiab grupi tervikuna ning aitab säilitada ka grupis edasiviivaid suhteid. Grupis õppides on suhtlemine üks vältimatu grupitöö osa ning see võib inimeste vahel ka konflikte esile tuua. Andmetest selgus, et just konfliktid ja nende lahendamine on oluline osa suhtlemisest ning õppimisest. Inimeste suhtlemismustrid ja arusaamad erinevad ning konfliktide tekkides on just omavahelised suhted ja suhtlemine need, mis konflikte lahendada aitavad. Konfliktidest on grupiliikmetel ka võimalik palju õppida, kuna edukate konfliktide lahendamise korral süvendab see grupisuhteid grupiliikmete vahel, kuna konfliktide lahendamine ja neist õppimine lähendab grupiliikmeid. Õppijad teadvustavad koostööd ning pidevat kommunikeerimist kui üht olulist osa grupis õppimises.

Kokkuvõte

Keskendudes antud artiklis grupisuhetele ja grupis õppimisele on oluline mõista, et grupisuhted kujunevad läbi grupiliikmete omavahelise interaktsiooni ning omavad grupiga tööd tehes väga olulist rolli. Tänapäeval on õppimises sotsiaalsel õppimisel väga oluline roll. See seab aga õppimisse uue fookuse – suhtlemise. Grupis õppides on koostööl ja suhtlemisel väga oluline roll, kuna seeläbi väljendab õppija enda eesmäärke, ootusi ja mõtteid. Et grupis õppimine oleks tulemuslik, on oluline, et grupis valitseksid ka positiivsed ja edasiviivad grupisuhted. Kuna iga õppija siseneb õppegruppi oma kogemuste, teadmiste, emotsioonide ja oskustega, hakkavad need grupitööd ja grupisuhteid ka oluliselt mõjutama. Seeläbi toimub ka grupitöödest õppimine, olgu tulemuseks siis uued teadmised mingi ainevaldkonna kohta või sotsiaalsed teadmised koostöö, suhtlemise või konflikti lahendamise kohta.

Suhted, mis valitsevad grupis, võivad oluliselt mõjutada antud grupi liikme individuaalset õppimist. Lähtudes õppimise kolmest dimensioonist saab ka õppimine teiste grupiliikmete poolt mõjutusi

nende kolme dimensiooni alusel. Tunnetuslikult tajuvad õppijad just üksteise erinevusi kogemuste ja arusaamade vallas, emotsionaalselt peavad õppijad oluliseks grupi ühtekuuluvust ning samuti on olulised grupi üldised emotsioonid. Sotsiaalne aspekt õppimise juures saab mõjutusi kaasõppijate poolt, kuna grupis õppijad on omavahel sõltuvussuhtes ning seeläbi toimub grupiliikmete pidev mõjutus üksteise suhtes, samuti õpitakse lisaks omavahelisele suhtlemisele palju ka konfliktidest, mida üheskoos lahendatakse. Seega võib väita, et grupis valisevatel suhetel on olulised mõjud grupis õppivate indiviidide jaoks ning õppimine on olulises sõltuvuses sellest, millised on grupisuhted.

Allikad

Baden, S. M. & Niekerk, V. L. (2007). *Narrative Inquiry: Theory and Practice* Coventry University, UK).

Chavez, C.I. & Mendez, M.J. (2008). Mood, emotion, and Affect in Group Performance: an Experimental Exercise. *Organization Management Journal*. 5. 153-166.

Connolly, B. (2008). *Adult Learning in Groups*. New York : Open University Press.

Dalton, M., Hoyle, D.G , Watts, M.W. (2010). *Human Relations*. London: Cengage Learning.

Frey, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (1999). *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education*. London: Kogan Page.

Gillies, R. M. & Ashman, A. F. (2003). *Co-operative Learning*. New York: Routledge Falmer.

Guimond, S. (2000). Group Socialization and Prejudice: the Social Transmission of Intergroup Attitudes and Beliefs. *European Journal of Social Psychology*. 30. 335-354.

Hammond Byrd, A. (2009). Learning to learn cooperatively. *English Teaching Forum*. 4. 18-28.

Hirsjärvi, S., Huttunen, J. (1991). *Sissejuhatus kasvatusteadusesse*. Rmt. Syner Arendusabi AS.

Illeris, K. (2003). Towards a contemporary and comprehensive theory of learning. *International Journal of Lifelong Education*. 4. 396-406.

Imel, S. (1999). Using groups in adult learning: theory and practice. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*. 19(1). 54-61.

Jõgi, L. (2010). Grupp, õppija ja õppimine. [Konspekt]. Tallinna Ülikool.

Kerr, N., Seok, D-H., Poulsen, J., Harris, D., Messe, L. (2008). Social ostracism and group motivation gain. *European Journal of Social Psychology*. 38. 736-746.

Levine, J.M. & Hogg, M.A. (2010). *Encyclopedia of Group Processes & Intergroup Relations I*. California: SAGE Publications, Inc.

Matteson, M. L. (2010). The impact of group interaction on shared cognition: An analysis of small group communication. *Advances in Library Administration and Organization*. 29. 37-106.

Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Pereles, L., Lockyer, J., Fidler, H. (2002). Permanent Small Groups: Group Dynamics, Learning and Change. *The Journal on Continuing Education in the Health Professions*. 22. 205-213.

Reece, B.L. (2011). *Human Relations*. London: Cengage Learning.

Riessman, C. K. (1993). *Narrative Analysis*. California: Sage Publications.

Taylor-Powell, E. & Renner, M. (2003). *Analyzing Qualitative Data*. Wisconsin: Cooperative Extension Publishing Operations.

Wilson, J. M., Goodman, P. S., Cronin. (2007). Group learning. *Academy of Management Review*. 32. 1041-1059.

[ARTIKLID 2011](#)

[ARTIKLID 2012](#)

[ARTIKLID 2013](#)

[ARTIKLID 2014](#)

[ARTIKLID 2015](#)

[ARTIKLID 2016](#)

[ARTIKLID 2017](#)

[ARTIKLID 2018](#)

[ARTIKLID 2019](#)

[ARTIKLID 2020](#)

[ARTIKLID 2021](#)

[ARTIKLID 2022](#)

[ARTIKLID 2023](#)

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0